

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput I. Deum diligere omnes obligantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

TRACTATUS V.

DE

SUMMARIO DILECTIONIS
PRÆCEPTO.

SECTIO I.

DE

PRÆCEPTO DILIGENDI DEUM.

CAPUT I.

Deum diligere omnes obligantur.

Ante omnia dilectionem sui a nobis Deus requirit. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua (Deuteron. cap. 6.).* Unde legis doctori de magno legis mandato inquirenti Christus respondit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum, (Matth. 22.)* Maximum, quia nempe omnium maxime necessarium, & primum; quia reliqua huic veluti fundamento innituntur. Hinc est, quod Tractatum hunc de summario dilectionis præcepto inscripserimus; summa enim, ac plenitudo legis est dilectio (Rom. 13.). Priusquam igitur singulatim de-

calogi præcepta explicemus de præcepto hoc magno verba sunt facienda, sine quo cætera recte servari nequeunt.

Non dilectionis habitus, sed dilectionis actus nobis hoc præcepto imperatur prout S. Thomas (2. 2. 9. 44.) docet, qui non in fallacibus cogitationibus intellectus consistit, neque in solis teneris & suavibus cordis affectibus. Dei Dilectio proprie est actus voluntatis, sive in hac sistat, sive operibus se prodat. Ponderus est voluntatis, quo Deum antefert omnibus, & super omnia diligit, creaturasque propter eum amat, & omnia ad illum refert. Cum dico Deum a voluntate omnibus præferri, id juxta omnem latitudinem suam dico; nec solum quoad ea, quæ mala sunt, Deo contraria, & nostram cum eo amicitiam valent destruere. Si enim secus loquerer, viderer docere neminem teneri Deum supra creaturas diligere; nulla siquidem creatura est de se mala, nec Dei amicitia adversa. Hinc solum mortali peccato Deus esset anteferendus; hoc enim solum Dei amicitiam destruit. Præstat sane sanctum Augustinum audire; qui sic eximie loquitur (*lib. 1. de doct. Christi, c. 20.*): *Hæc regula divinitus constituta est: Diliges proximum tuum sicut teipsum; Deum vero ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente, ut omnes cogitationes tuas; & totam vitam, & omnem intellectum in eum conferas, a quo habes ea ipsa quæ confers. Cum autem ait, toto corde, tota anima, tota mente, nullam vitæ nostræ partem relinquit, quæ*

quæ vacare debeat, & quasi locum dare, ut alie re frui velit: sed quidquid aliud diligendum venerit in mentem, illuc rapiatur, quo totius dilectionis impetus currit. Quisquis ergo re proximum diligit, tamquam seipsum, totam dilectionem sui & ipsius refert ad illam dilectionem Dei, quæ nullum a se rivulum duci extra potestur, cujus derivatione minuat. Idem dicit divus Thomas, sed more scholastico, ut allet (a).

(a) Duplici modo Deum magis quam creaturas diligere homo potest. 1. *Appretiative*, ita, ut affectuose Deum plus quam creaturas omnes amet, paratus quodvis bonum creatum amittere, quam Dei amorem exuere. 2. *Intensive* ita ut actus, quo Deum amat, cujuscumque creatura amorem sua energia, vehementia, ac efficacia exsuperet. Hunc ultimum, ut caritatis præcepto satisfiat, necessarium esse Lovanienses contendunt. Doctores alii amore Dei appretiative summo contenti sunt. Hæcque sententia communior, scrupulisque pene infinitis abigendior aptior est. Priori enim qui sententiæ subscribunt, sitne in ipsis Dei amor, proximi aut creaturae &c. amore intensior continuo pertimescere debent, eoquod præsentis & sensibiles res fortius mentem afficiant, ac appetitum irritent, utut ceteroquin major Dei æstimatio ibidem suam sedem retineat. Sic mater filioli mortem lacrymis deplorens intensius hic & nunc infantulum quam Deum amat; at, num Deo potius, quam filio carere vellet, interrogata utique Dei magis quam pueri jacturam appretiare. Id quod sufficit licet decentissimum sit, ut quantum fieri potest etiam intensive super omnia Deus diligatur.

Dei cultus, qui in Evangelio proponitur, non est nisi amor. *Pietas* (inquit idem sanctus Augustinus lib. 10. de *Civit. Dei*, cap. 3.) cultus est Dei, nec colitur ille nisi amando. Hoc colitur quod diligitur: unde quia Deus rebus omnibus major aut melior invenitur, plus omnibus diligendus est ut colatur. Ab hac dilectione vera Religio nomen accepit. Hunc religentes (inquit idem sanctus Doctor) unde religio dicta praeibetur, ad eum dilectione tendimus, hoc bonum diligere in toto corde, in tota anima, & tota virtute praecipimur. Ad hoc bonum debemus & a quibus diligimur duci, & quos diligimus ducere. Sic complentur duo illa praeccepta, a quibus tota lex pendet & Prophetæ: *Diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, & diliges proximum tuum tamquam teipsum. Ut enim homo se diligere nosset, constitutus est ei finis, quo referret omnia, quæ ageret.*

In hoc Evangelii lex ab antiquo distat, quod antiqua timoris & servitutis lex erat; Evangelium autem est libertatis & amoris lex, in qua ideo servantur praeccepta, quia amamus: *Si quis diligit me* (inquit Dei filius *Joan.* 14.), *sermonem meum servabit.* Observa non sic Dominum dicere: *Si quis sermonem meum servat, me diligit; sed: si quis diligit me, sermonem meum servabit.* Hinc erronea damnatur aperte opinio recentis illius Auctoris, qui asserere ausus est, in sola mandatorum executione Dei amorem consistere, & absque ullo Dei amore servari

illa posse; Deumque a nobis non amorem, sed obedientiam postulare. Idem plerique alii docent; ex quibus hanc quidam rationem afferunt oportere hominem anxium semper fore & anxiosum, utrum Deum plus diligat, quam creaturas quaslibet: deinde addit, hoc pacto diligendi Dei præceptum reddi moraliter impossibile, hominemque perpetuo & omnino incertum an illud impleverit. Quicumque sic loquitur, destruit præceptum Deum diligendi; impossibile hominibus præceptum dedisse Deum accusat; vel hoc a Deo nullatenus esse præceptum: contra nos fides doceat Deum impossibilia non jubere. Evangelii fundamentum sic destruitur, Judæique similes Christiani fiunt; illi siquidem non amore, sed veluti servi ex timore præceptis obediunt: Fideles vero adoptionis spiritum acceperunt, quemadmodum ait sanctus Paulus: *Nos enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore; sed accepistis spiritum adoptionis, in quo clamamus Abba, Pater (Rom. 2.)*. Hic clamat, qui a Spiritu sancto proficiscitur, & spes, quam in Deo veluti Patre collocamus, qua paternæ ejus providentiæ nitimur, illiusque semper voluntatem amamus. Filiosne imitatur, qui patrem diligunt, si Dei mandata faciamus, quam ullo amoris sensu in eum feramur?

Caritas Dei (inquit idem Apostolus Rom. 6.) diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Otiosa non est caritas, imo nil operosius: Omnia vestra (ait sanctus Paulus I. Cor. 16.) in caritate fiant: &

alibi: *Finis præcepti est caritas (1. Tim. 1.)*.
Quomodo ergo absque Dei amore ejus præcepta
servare possumus? Anima, ut ita dicam, bo-
num opus carebit; seu verius, Dei præceptum
non implebitur. *Si forinsecus (inquit sanctus
Augustinus Quæst. 54. super Deuteron.) ea,
quæ Deus jubet, manibus fiant, & in corde non
fiunt; nemo est tam insulsus, qui præcepta arbi-
tratur impleri. Propterea de Judæis idem san-
ctus Doctor ait: Propter mercedem terrenam,
atque carnalem Dei mandata facere conabantur
Judæi; neque faciebant, quia non ipsa, sed aliud
diligebant (in Psalm. 118.).*

Deus igitur amandus est, ut lex impleatur.
Quomobrem potestne sine horrore legi, quod
prædictus novus Auctor scripsit, præcepto Deum
ex toto corde diligendi non amorem ejus præci-
pi, sed odium verari? Solius dæmonis, & re-
proborum est Deum odisse, ejusque diligendi
præceptum durum & non ferendum existimare.
Estne aliquid, inquit S. Franciscus Salesius,
amore dulcius? Nonne hæc est naturalis
hominis passio? Naturalem in ejus corde
propensionem Deus indidit, non solum ut
generatim, sed etiam singulariter bonum ama-
ret, nempe præ cæteris divinam bonitatem,
qua nihil melius aut suavius. Interim cor-
rupta est hominis conditio: sanitatem amisit,
& originalem justitiam; cæcus est ejus intel-
lectus, & perversa voluntas. Dei tamen su-
per omnia amandi propensio in eo remansit,
sicuti & naturalis scientia, qua super omnia
Dei

„ Dei bonitatem amandam cognoscit. Neque
 „ fieri ullo modo potest, ut attente aliquis
 „ Deum meditetur, quin ullum amoris ejus
 „ sensum experiatur, quem naturalis propensio
 „ clam in corde excitat, & quo in supremam
 „ hoc objectum vix apprehensum voluntas ferretur,
 „ tur, eoque delectatur.

Quamvis autem relicta sit hæc propensio
 adeo tenuis & infirma est propter concupiscentiam
 in statu naturæ lapsæ, ut diserte docet
 divus Thomas nullum modo naturalem erga
 Deum amorem in homine reperiri. *Homo (sic
 quæ ille 1. 2. quæ. 109. art. 2.) in statu naturæ
 integræ non indiguit divinæ gratiæ gratuito
 auxilio viribus naturalibus superaddito ad Deum
 super omnia naturaliter diligendum, quamquam
 Dei ad hoc moventis auxilio ei opus esset: at in
 statu naturæ corruptæ indiget ad hoc gratia ipsius
 naturam interius sanante.* De Dei, velut naturæ
 & gloriæ auctoris, amore id est intelligendum;
 docet siquidem sanctus Doctor, hominem
 lapsum non posse naturaliter Deum amare, fieri
 poterat Adam in statu innocentia. Docet præterea,
 non potuisse Adam solis naturæ viribus Deum
 veluti gloriæ auctorem diligere; unde colligitur
 amorem illum, quem in Adam innocente supponit,
 & qui in homine peccatore non reperitur, non esse
 supernaturalem amorem quem Adam absque gratiæ
 auxilio habere non potuit, sed naturalem amorem,
 quo Deum veluti generale universi bonum amabat,
 & ad illum referebat amorem, quo seipsum & creaturas
 reliquas prosequabatur.

Præterea idem sanctus Doctor aperte ait: Cum per caritatem dirigatur homo in ultimum finem, ut ad ea disponatur, quibus ipsum affe- quatur, conveniens fuit de caritate aliqua dari præcepta (2. 2. qu. 44. ar. 1.). Et alibi in- quit: Modus caritatis cadit sub illo divinæ le- gi præcepto, quod specialiter de dilectione Dei & proximi datur, non autem sub cæteris præ- ceptis. Considerari enim potest actus caritatis secundum quod est quidam actus per se, & hoc modo cadit sub præcepto legis, quod de hoc spe- cialiter datur, scilicet: Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. Alio modo potest considerari actus caritatis secundum quod est modus aduum aliarum virtutum, hoc est se- cundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad caritatem, quæ est finis præcepti, ut dicitur 1. Tim. 1. Et hoc modo verum est, quod mo- dus caritatis non cadit sub præcepto: hoc est quod in hoc præcepto, honora patrem, non includitur, quod honoretur pater ex caritate, sed solum quod honoretur: unde qui honorat patrem, licet non habeat caritatem, non efficitur transgressor huius præcepti, etsi sit transgressor præcepti, quod est de actu caritatis, propter quam transgressionem meretur penam (1. 2. qu. 100. art. 10.).

Subdit idem Doctor: Sub præcepto caritatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod pertinet, ut omnia referantur in Deum, & ideo præceptum caritatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex caritate honora- re,

re, non ex vi hujus præcepti: *Honora patrem sed ex vi hujus præcepti, Diliges Dominum Deum tuum ex tota corde tuo.* Parum igitur christiane loquitur Auctor, cujus sententiam attulimus, dum docet, ex caritatis præcepto nos non teneri Deum unice diligere, & nostris commodis ejus gloriam anteferre; posse veram perfectam caritatem ab eo possideri, qui presentia semper sectatur, & qui sua præcipua quærit, quin propterea a potiori dilectionis suo objecto recedat; quemadmodum in beatis evenit, qui mala omnia respicientes, retributionem quærunt, quin a Deo recedant. Hæc doctrina Theologum non refert, qui sanctum Paulum sic aperte docentem audierit: *Caritas non quærit, quæ sua sunt (1. Cor. 13.),* caritatis veram naturam & perfectionem destruit. Imo & ab ipsa ethnicorum philosophia reprobatur; perfecta siquidem amicitia amici commoda suis commodis præfert. Nonne ait sanctus Joannes: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ sunt in mundo?* additque: *Qui diligit mundum, non est caritas Patris in eo (1. Joan. 2.).* Quomodo potest id cum memorati Doctoris verbis convenire, qui licitum dicit sua imprimis quærere.

A veritatis via vehementer errat Casuista recentior, dum docet, Christianos sub gratiæ lege viventes non teneri supernaturali caritate Deum tam frequenter diligere, ut mortale peccatum, æternamque vident damnationem, cum ad hæc vitanda sufficiat attritio; sub veteri vero lege

lege debuisse homines supernaturali caritate frequentius Deum diligere, quam in nova lege debeant Christiani. Ante legem gratiæ, inquit ille, & antequam singulari misericordia Deus Sacramenta instituisset, quæ cum attritione eadem suscipientes justificant, ita ut horum Sacramentorum virtute supernaturalem caritatem accipiant, quemadmodum habentes contritionem absque Sacramentis eandem accipiunt, tenebantur homines supernaturali caritate Deum frequentius diligere, quam in lege nova Christiana. Qui sic loquitur, duarum legum statum perturbat, dum veteri amorem, & novæ timorem assignat, quod cum earum natura omnino pugnat.

CAPUT II.

Dilectio Dei non minus affectiva quam effectiva Christianos obligat.

Fateor quidem amorem alium esse affectivum, alium vero effectivum; sed non eo sensu, quem præfert Auctor libri, cui titulus *Defensio virtutis*. *Affectivi* namque amoris nomine piusculosque affectus sunt intelligendi, quibus Sancti plerique viri ac mulieres flagrant; in *effectivo* autem amore, quo Dei mandata servantur, nefas est dicere nullum interioris amoris effectum reperiri, quamvis affectus hic non sit sensibilis, & in voluntate moretur, ac lateat, etiam cum homo operatur: secus non esset hæc actio Christiana, sed naturalis, ethnica, vel ad summum Judaica.

Mire